

Innst. O. nr. 16

(2002-2003)

Innstilling til Odelstinget fra næringskomiteen

Ot.prp. nr. 98 (2001-2002)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om endringer i lov om offentlig støtte (nye prosedyrereglar)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Hovudinnhaldet i proposisjonen

I proposisjonen fremjar Nærings- og handelsdepartementet forslag til lov om endringer av i lov om offentlig støtte av 27. november 1992 nr. 117. Forslaget gjennomfører nødvendige lovendringar som følgje av at nye prosedyrereglar i saker om offentlig stønad er tekne inn som vedlegg til Overvakings- og domstolsavtalen (ODA) protokoll 3. I tillegg foretas det i protokoll 26 i EØS-avtala om avgjerdsrett og oppgave for overvakingsorganet i EFTA i samband med statsstøtte ei tilvising til forordninga.

Lov om offentlig stønad med tilhøyrande forskrifter gjev departementet middel til å handheve reglar om offentlig stønad i internasjonale avtalar, her medrekna eit pålegg til norske stønadsytarar om å melde planlagde stønadstiltak til departementet. Forslaga til endringar i lov om offentlig stønad hjemlar innføring av ein særskild foreldingsfrist for tilbakebetalingskrav i stønadssaker, og ein ny regel om kontrollbesøk hos stønadsmottakar. I tillegg har departementet sett behov for å presisere ordlyden i regelen om tilbakebetaling av stønad.

1.2 Nærare om innhaldet i proposisjonen

1.2.1 Særskild foreldingsfrist i saker om offentlig stønad

Prosedyreforordninga innfører ein 10 års foreldingsfrist for å krevje tilbake stønad. Dette inneber at

EFTAs overvakingsorgan og Kommisjonen må gå til formelle skritt innan 10 år etter at stønaden er tildelt, elles vil saka bli sett på som eksisterande stønad.

Den allmenne foreldingsfristen for pengekrav er 3 år, jf. foreldingsloven § 2. Departementet føreslår derfor at det blir teke inn ein regel i lov om offentlig stønad § 3 (ny § 5) som gjev heimel for Kongen til å vike unna reglane i foreldingsloven innanfor verkeområdet til stønadsloven. Konsekvensane av dette forslaget er at bedrifter kan bli kravde for midlar som vart utbetalte etter måten langt tilbake i tid. Dette kan i enkelte tilfelle dreie seg om store summar dersom stønadsreglane er praktiserte feil over lengre tid.

1.2.2 Kontroll gjennomført av overvakingsorganet i EFTA

I medhald av dei internasjonale avtalepliktene våre, har overvakingsorganet i EFTA rett til å gjennomføre kontrollar på staden når overvakingsorganet er i alvorleg tvil om kor vidt vedtak av overvakingsorganet når det gjeld individuell stønad, blir etterfulgte. Denne regelen er ny i forhold til eksisterande prosedyrereglar for statsstønad, men er i grove trekk den same som reglane om kontroll på staden på konkurranseretts område. Formålet med kontrollane er å undersøkje om føretak har motteke statsstønad som er forboden etter EØS-avtala art. 61(1) og/eller om føresetnaden for godkjenning av stønad har vorte oppfylt.

Ved kontroll av om det aktuelle vedtaket er overhalde, skal representantar frå overvakingsorganet i EFTA ha tenestemakt til å krevje tilgjenge til eigedom som tilhøyrer det aktuelle føretaket. Representantane frå overvakingsorganet kan òg kontrollere bøker og andre forretningsdokument. Nasjonale styresmakter får òg rett til å vere til stades når overvakingsorganet er på kontrollbesøk. Nasjonale styresmakter har likevel ikkje rett til sjølve å utføre

kontrollbesøk. Prosedyreforordninga forutset at nasjonale styresmakter yter representantane og dei sak-kunnige med fullmakt frå overvåkingsorganet den hjelpa som er nødvendig for at dei skal kunne utføre oppdraget sitt.

Det kan bli nokre utgifter i samband med den nye regelen om kontroll på staden hjå stønadmottakar. Ettersom ein kan rekne med at kontroll på staden berre unntaksvis vil bli praksis, reknar ein med at dei økonomiske og administrative konsekvensane av regelverket vil bli heller små.

1.2.3 Tilbakebetaling av utbetalt stønad

EØS-avtala pålegg medlemslanda å ha ein heimel for tilbakebetaling av stønad som er omfatta av artikkel 61 i EØS-avtala. Med bakgrunn i denne plikta gjev lov om offentlig stønad § 3 departementet heimel til å krevje tilbake utbetalt stønad. Dette gjeld stønad som ikkje er godkjend på førehand av overvåkingsorganet i EFTA eller som elles er i strid med EØS-avtala artikkel 61 eller andre internasjonale avtalar som er nemnde i § 1 i loven.

Etter departementet si vurdering omfattar heime-len i dag indirekte stønad. Departementet ser det likevel slik at det på grunn av ordlyden er unødig tvil rundt tolkinga av verkeområdet for § 3 i stønadsloven, og om dette er samanfallande med verkeområdet for loven ut frå § 1. Ordlyden foreslås derfor presisert på dette punktet, slik at det går klarare fram at indirekte stønad kan vere gjenstand for krav om tilbakebetaling. Departementet har derimot ikkje funne det tenleg å presisere nærmare kva for ein stønad som fell inn under loven, da stønadsomgrepet i EØS-avtala er eit dynamisk omgrep som ikkje er eigna for ein statisk definisjon i norsk lov.

Det vil etter departementet si vurdering ikkje vere økonomiske og administrative konsekvensar av den presiseringa det blir gjort framlegg om, da retts-tilstanden i dag ikkje blir endra.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Jon Olav Alstad, Bendiks H. Arnesen og Grethe Fosli, fra Høyre, Silja Ekeland, Ivar Kristiansen og Michael Momyr, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lødve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide og Olaf Gjedrem og fra Senterpartiet, Marit Arnstad, viser til at forordning (EF) nr. 659/1999 av

22. mars 1999 (prosedyreforordningen) fastsetter nærmere regler for praktisering av artikkel 93 (nåværende art. 88) i EF-traktaten på området som gjelder statsstøtte. Forslaget gjennomfører som nevnt nødvendige lovendringer som følge av at nye prosedyreregler i saker om offentlig stønad er tatt inn som vedlegg til Overvåkings- og domstolsavtalen (ODA) protokoll 3. Komiteen viser til at dette ble innlemmet i EØS-avtalen gjennom EØS-komiteens avgjørelse nr. 164/2001 av 11. desember 2001. Ettersom gjennomføring av forordningen i norsk rett krever lovendringer, ble det tatt forbehold om Stortingets samtykke til EØS-komiteens avgjørelse, jf. Grunnloven § 26.

Komiteen gjør oppmerksom på at de nye prosedyrereglene vil gi ESA rett og plikt til kontinuerlig å granske medlemsstatenes støtteordninger. Gjennomføringen av disse reglene i norsk rett gjør det nødvendig å endre lov om offentlig støtte. Komiteen viser til at beslutningen i EØS-komiteen ble fattet med forbehold om Stortingets samtykke, da gjennomføringen i norsk rett nødvendiggjør lovendring, jf. Grunnloven § 26 annet ledd og EØS-avtalens artikkel 103.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser det som positivt at de nye prosedyrereglene gir klarere og mer effektive regler for anvendelsen og håndhevelsen av reglene om offentlig støtte, med bedre rettssikkerhet for partene og større åpenhet på området. Flertallet mener det er viktig at bedrifter i Europa får mer like konkurransevilkår, noe disse reglene vil bidra til. Regelverket bygger på regler som tidligere har foreligget som ikke-bindende retningslinjer vedtatt av EFTAs overvåkingsorgan og Kom-misjonen, men nå med en bedre lovstruktur.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peke på betenkeligheten ved at endringen av ODA-avtalen samt lovendringsforslaget som foreligger medfører en reell overføring av kontrollmyndighet fra Norge til ESA. Med den nye endringen vil ESA ha rett og plikt til å granske og gjennomføre kontroll i norske bedrifter som mottar statsstøtte.

Disse medlemmer vil i tillegg vise til at endringen medfører at bedrifter nå skal kunne kontrolleres i ti år etter at støtte er utbetalt, fremfor tre år i dag. Disse medlemmer vil peke på at spørsmålet om hvorvidt ordningen innebærer en utvidelse av bedrifters plikt til å oppbevare regnskapsdokumentasjon ikke er belyst i denne saken.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov om offentlig støtte
(nye prosedyreregler)

I

I lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte blir det gjort disse endringane:

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrifter til gjennomføring og håndheving av denne lov, reglene om offentlig støtte i EØS-avtalen og avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol og andre internasjonale avtaler som Norge er tilsluttet.

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Kontroll og bevissikring*

Dersom EFTAs overvåkningsorgan er i alvorlig tvil om hvorvidt vedtak truffet av EFTAs overvåkningsorgan med hensyn til individuell støtte etterkommes, skal norske myndigheter, etter å ha hatt anledning til å framlegge sine merknader, tillate EFTAs overvåkningsorgan å foreta kontroller på stedet.

Overvåkningsorganet kan kreve adgang til eiendom som tilhører det aktuelle foretaket, be om muntlige forklaringer på stedet, kontrollere bøker og andre forretningspapirer samt ta eller be om kopier.

Departementet kan innen de rammer som følger av EØS-avtalen, være til stede ved slik kontroll, og peke ut nasjonale eksperter som deltar ved overvåkningsorganets undersøkelser på stedet.

Ny § 4 skal lyde:

§ 4 *Beslutning om bevissikring*

Kontroll etter § 3 kan bare foretas hvis retten har truffet beslutning om adgang til bevissikring. Begjæring om slik beslutning fremsettes av Konkurransetilsynet for tingretten på det sted hvor det mest praktisk kan skje. Beslutningen treffes uten at den som avgjørelsen rammer, gis adgang til å uttale seg, og uten at den blir meddelt ham før bevissikringen settes i verk. Kjørsmål over beslutningen har ikke oppsettende virkning. Straffeprosessloven §§ 200, 201 første ledd, §§ 117-120 jf. §§ 204, 207, 208, 209, 213 og kap. 26 gis tilsvarende anvendelse.

Konkurransetilsynet kan kreve at politiet bistår EFTAs overvåkningsorgan med å iverksette beslutning om bevissikring.

Kongen kan fastsette nærmere regler for bevissikring og behandling av overskuddsinformasjon.

Ny § 5 skal lyde:

§ 5 *Tilbakeføring av tildelt støtte*

Dersom meldepliktig støtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 er tildelt før EFTAs overvåkningsorgan har godkjent meldingen, eller EFTAs overvåkningsorgan finner at støtten er i strid med EØS-avtalens regler om offentlig støtte, kan støtten kreves tilbakeført.

Tildelt støtte kan også kreves tilbakeført dersom departementet finner at støtten er i strid med andre internasjonale avtaler som nevnt i § 1, eller støtten ved en folkerettslig bindende avgjørelse for Norge er funnet å være i strid med avtalene.

Departementet kan bestemme at beløpet som skal føres tilbake, skal inkludere renter. Kongen kan gi nærmere regler om vilkårene for og gjennomføringen av slik tilbakeføring, herunder særregler om foreldelse.

Nåværende §§ 4 og 5 blir nye §§ 6 og 7.

II

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

Oslo, i næringskomiteen, den 14. november 2002

Olav Akselsen
leder

Ivar Kristiansen
ordfører og sekretær